

VIRÁGZÓ
ÚJ ÉLET ENDRÓDÖN

KIADJA
A BÉKÉSMEGYEI TANÁCS VB
MEZŐGAZDASÁGI IGAZGATÓSÁGA
1956

1935. március 20...

Örökké kitörölhetetlen, gyászos emlékű nap, amely a multat tesztíti meg az endrődiek szemében.

Kubikos nyomor... Éhség... Nélkülözés...
...és a sortűz!

Egy csendes vasárnap délelőtt a piactéren gyülekeznek az endrődi nép. Ellenzéki párti képviselőjük beszédét akarnak hallgatni. Bár nem egészen »az ő emberük« a képviselő, mégis, szeretnének valamit olyasmit is hallani tőle, ami csekély, vigaszt nyújtana elnyomott, sanyarú életükben...

A külsőleg magát erősnek mutató állami hatalom azonban elárulja gyengeségét, reszket belül a nép öntudata, fellobbanásának még a legcsekélyebb szikrájától is. Nem engedélyezi az utolsó percben a képviselői beszámolót.

A tömeg egyenlőre némán vár... Közöttük sokan vannak olyanok, akik csupán vasárnapi séta, korzózás végett mentek a piactérre, egy kis pihenő napi látványlóra, tereferére. Némelyik fiatal anya kosiban tolta ki csecsemőjét, hogy az első tavaszi napon megszelíttesse kissé.

A kép azonban gyorsan változik. Kakastollas egyenruhások tűnnek fel. A nép felszisszen a fegyveres erőszak fitogtatására.

— Oszolni! oszolni! — rivallnak durván, szuronyt szegezve a tömegre.

Az önérzetesebbek azonban farkasszemet néznek a fogdmegekkel. A morajlás egyre erőteljesebbé válik. A nép szabadságot, a képviselői beszéd engedélyezését követeli.

Drámai pillanatok.

A karhatalom gyűlölt képviselői gondolkodás nélkül a zúgó emberáradatra fordítják fegyvereiket. Borzalmasan hangzik a puskák fűsiketítő dörrenése és az ébredező tavaszi napon mit sem sejtő nők és férfiak, szülők és testvérek buknak arccal előre. Vérük pirosra festi a tavasz csókjától nedves anyaföldet. Az emberi, ábrázatú fenevadak nem kímélik az anyákat, az időseket sem, van akire csillogó acéllal támadnak, sokakat megsebesítenek. Gircz Imrét karddal fejbe sújtják. A lovascsendőrök még a futókba is belegázolnak. Egyik áldozatuknak kardlappal verik szét a fejét. Alhadnagyuk, a szarvasi Baricz rekedten, borízú hangon kiabál.

Történt ugyan a múltban is »földrendezés«. A Tüköry birtokból osztottak ki három arany koronás értékű földeket. De milyen földeket, ha ugyan annak lehetett azokat nevezni, mert a legrosszabb, szikes, kötött talajú részek voltak, aminek talán az uraság örült a legjobban, hogy megszabadult tőlük. A »földhöz juttattottak« közül alig tudtak tizet, tizenötöt összeszedni, hogy megtartsák a végén.

Az igazi új gazdák

a mai termelőszövetkezeti tagok! A gomba módra megnőtt társas gazdaságok megoldották az endrődiek múltbeli súlyos problémáit. A Búzakalász, a Béke, az Új Barázda, a Dózsa, a Gábor Áron, a Haladás, a Szabad Föld, az Új Élet, a Szabadság és a legújabban alakult Bercsényi mezőgazdasági termelőszövetkezet. Sokan választották az I-es típusú gazdálkodási formát is, az Egyetértés, az Ady Ende, a Harcos, a Győzelem, és a Kossuth TSZCS keretében. Tíz-nél több család pedig Udvarnokon és Csejt részen, a túrkevei Harcos TSZ-ben tag, ott dolgoznak a kevei határrészen.

Az egykori kubikus, »magyar kulik« a maguk gazdáit mostmár. A 20 000 holdnyi területű község tág határának nagyobbik részén ma közösen gazdálkodnak. Az emberek tekintete, amely a múltban kétségbeesést, a sorssal való kínlódást árulta el, ma — legtöbbszörnek elégedettséget tükröz. Gondja, baja, akad most is mindenkinek, de össze sem lehet hasonlítani a régi, fájdalmas problémákkal.

A társas gazdálkodási forma egyre nagyobb teret hódít Endrődön is. A közös, együttes erővel végzett munka egyre jobb jövedelmezősége, a nagyüzemi gazdálkodás fölénye, a szakszerű irányítás, a gépállomás mind nagyobb segítsége kézzelfogható, szemmel látható eredménye megváltoztatja az egyéni földdel bírónak a régi mód-szerű gazdálkodáshoz való ragaszkodásának utolsó szálait is.

1956-ban pl. így alakult a termésátlag Endrődön:

	Búza	Ó. árpa	T. árpa	Zab
TSZ-ek	7,69 q	9 58 q	6,19 q	6,28 q
Egyéni dolgozó parasztok	6,03 q	6,90 q	6,55 q	6,40 q

(A termés átlaga a tanács nyilvántartása szerint.)

Andaházy Kasnya Béla, a képviselő — mint valami színész — saját mellére mutat, biztatja a csendőröket, hogy őt is löjjék le, aztán autóba vágja magát s elszáguld Gyoma felé.

Pribovszki Istvánt, Gyuricza Bálintnét, Gellai Istvánt, Farkasinszki Lajost, Polányi Józsefnét, Bögre Sándort és Dinya Franciskát azonban nem támasztja fel többé senki. A hét ártatlanul megölt ember vére örök időkig bélyeget nyomott a gyilkosokra s arra a rendszerre, amely csak terrorral és banditákkal tudta fenntartani dicstelen uralmát. Azt az uralmat, amely csak a gazdagoknak, a nép bőrén zsírosodóknak, a kizsákmányolóknak kedvezett, de a legnagyobb testi nyomorúságban és szellemi sötétségben tartotta az éhezőket: a nép többségét.

Endrődön nagyon jól tudják, hogy mit jelentett a múlt s nem kívánják azt vissza soha többé. A vérről öntözött, rosszemlékű nap huszadik évfordulóján a tanácsháza falában elhelyezett márvány tábla aranyozott betűi is azt hirdetik:

Emlékezünk, nem felejtünk!

Húsz év múltán

azonban sokatmodóan megváltozott Endrődnek, a »kubikos falunak« a képe. Nem láthatók már a hajdan, évenként a főváros, a Dunántúl és a Tiszántúl, meg az ország minden részébe kirajzó kubikos karavánok. A messzi tájra, a bizonytalanba szükségből elszántan elinduló, éhes tekintetű emberek. Akiknek nagyrésze alig tudott béréből valamicskét hazajuttatni az otthon nyomorgó családnak. Rengetegen úgy tértek haza még csüggedtebben, rongyosabban és éhesebben, a verejtékes, lélekölő robottól kiaszottan.

Jól emlékszik arra az időre Cikkely Miklós, a községi tanács végrehajtó bizottságának elnök helyettese is.

— Földdel rendelkező kisparaszt nagyon kevés volt a falunkban — mondja — a határban »báró« Tüköry József és a több száz holdas nagy gazdák uralkodtak. A föld nélküli ezek nemcsak az ország, hanem a külföld: Albánia, Törökország, Dánia felé vonultak a kubikos taligával. Sokan Észak-Amerikába vándoroltak ki, az USA-ba, Kanadába mentek új hazát keresni. Ezrével meneteltek a különböző szükség munkákhoz. Soknak útiköltségre sem telt, gyakran rossz időben rongyosan, mezítláb, éhesen gyalog tolták haza taligájukat Fűzfőről, Veszprémből, Budapestről. Bizony, Németh József és Szonda János, az Új Barázda TSZ tagjai is sokat mesélhetnének arról!

Pedig az nem mese, hanem szomorú valóság volt...

Kilenc mezőgazdasági TSZ termésátlaga a következő:

TSZ neve	Búza	Ó. árpa	T. árpa	Zab
	mázsában/holdanként			
Búzakalász	7,65	11,—	7,46	6,—
Béke	8,94	9,79	6,8	5,65
Gábor Áron	8,09	10,27	10,03	6,57
Haladás	5,28	6,02	5,35	4,61
Új Barázda	6,41	6,92	2,82	7,64
Szabad Föld	5,92	5,80	3,37	7,63
Szabadság	5,56	7,43	8,26	10,88
Dózsa	7,90	11,1	6,24	5,30
Új Élet	5,83	—	5,39	11,91

Megemlítjük, hogy a belvíz sok helyen okozott károkat, pl. a Szabadság TSZ 90 holdas őszebúzájának 60 százalékát elöntötte az áradás, ezért lett kevesebb a termés átlag abból a növényből. Még úgy is több- mint a hasonló körülmények közé került környékbeli egyénileg dolgozó, illetve I-es típusban gazdálkodó parasztoké.

Nézzük meg a várható termést másfajta növényeknél is:

TSZ neve	C. répa	T. répa	Napraf.	Kuk.	Doh.	Rizs
	m á z s á b a n					
Dózsa	200	250	8,—	30	—	20
Gábor Áron	200	—	7,50	28	12	20
Szabadság	200	250	8,—	28	—	—
Búzakalász	180	150	—	28—30	12	20,5

Négy termelőszövetkezetet

választottunk ki találmásra s láthatjuk, hogy jó termés ígérkezik a többi növényekből is. Ha számbavesszük a sokat jövedelmező szerző-

déses magtermesztést, a konyhakertészetet, amivel jóformán mind-egyik termelőszövetkezet foglalkozik, megnyugodhatunk: az egykori éhező kubikosoknak most van mit aprítaniuk a tejbe! Egyenlőre nem beszélünk az állattenyésztésről, amelyet egyre jobban fejlesztenek a szövetkezetekben. Ma már rájöttek, hogy a szakszerűen kezelt állatállomány a nagyobb jövedelem forrás egyik szilárd alapja. Minden tsz-ben és tszcs-ben nagyszerű tervek vannak az állattenyésztés további növelésére, fokozására és az öntözéses kultúra kiterjesztésére.

A régi gazdálkodási forma mindegyre szűkebb keretek közé szorult s mindtöbbem térnek rá a helyes útra. A jómódú középparasztok nagyrésze is a közösben van már. Háromszáznál többen voltak s jelenleg annak egyharmadára csökkent a számuk azoknak, akik tíz holdon felüli birtokon még egyénileg gazdálkodnak. A középparasztok alakították a Győzelem, az Egyetértés és a Kossuthi tszcs-eket,

Volt középparaszt az Uj Élet és a Szabad Föld tagságának túlnyomó többsége is.

A párt orvosolta

a múltban elkövetett hibákat, sérelmeket. Száztíz ember és család nevét törölték a kuláklistán s adták vissza részükre becsületüket. A párt segítő keze nyomán számosan háttafordítottak az egyéni küzdelemnek. Timár Imre húsz holdas, Hornok Máté tizennyolc, Hunya Imre tizenhat holdas középparaszt nemrégiben kérte a termelőszövetkezetbe felvételét. Gellai Imre a községi tanács VB tagja az Uj Barázda TSZ tagjai sorába lépett s a párt tagjai közé is felvették. Az V. kerületben lakó Gellai Imre, pedig, akit most levették a kuláklistán, tizenhét hold földjével az Ady Endre TSZCS-be ment be,

Ambrózi Mihály és Ambrózi György júniusban az Uj Élet TSZ és a Kossuth TSZCS, Bercsenyi TSZ néven történt egyesülésekor tértek a közösbe vezető útra. D. Timár Imre és Sándor nem voltak ugyan a megkülönböztető listán, mégis kuláknak tartották őket és Sándort emiatt kizárták a termelőszövetkezetből. Azóta azonban újra megtalálták az őket megillető helyüket a közös gazdaságban. Hanycz Máténak sem a becsületességét és emberségét tekintették valamikor, hanem a huszonöt hold földjét. Mostmár azonban őt is megbecsülik, így megvalósíthatta régi vágyát: belépett a Béke TSZ-be. A régi sebek behegednek Endrődön s nyugalom költözik a tévesen zaklatott szívekbe. A kölcsönös bizalom, közeledés és megértés érleli áldásos gyümölcsét, egyre többen látják be, hogy célszerűbb és hasznosabb összefogva, közös erővel dolgozni, társas gazdálkodást folytatni.

A tavalyi zárszámadás óta

csaknem félezer új tagja lett a termelőszövetkezeteknek. Megnövekedett a korszerű, nagyüzemi földművelést és állattenyésztést folytató birtokok területe, s így Enдрód termelőszövetkezeti községgé vált.

Mi vonzza

elsősorban a parasztságot a termelőszövetkezetek felé?

Mondjuk meg őszintén a nagyobb jövedelem, a haszon. Mikó Sándor, az Új Barázda Termelőszövetkezet tagja 1955-ben 580 munkaegysége után 25 mázsa búzát, öt mázsa árpát, 34 mázsa szalmát, negyven kilogramm cukrot, pénzben átszámítva húszszer forintnál többet kapott munkájáért, ami tisztán az övé volt. A Szabad Földnél Kurilla Ambrus pedig csaknem negyven mázsa búzát, tíz mázsa árpát, számtizenkét kilogramm cukrot mondhatott a magáénak a zárszámadás után.

Korcok István a Gábor Áron TSZ-ben szintén huszonnégyezer forint évi jövedelemre tett szert.

Lassú víz partot mos! — mondják a várakozók, de azért fél-szemmel a szövetkezetek, a tagok eredményeit figyelik, szinte évről-évre. Sokan váltak így csoport tagokká. Sokan gondolkoztak előzőleg, alaposan mérlegre tették, összehasonlították saját lehetőségeiket és a szövetkezetek rohamos gyarapodását, gazdagodását.

Katona Imre,

a Dózsa TSZ tagjának több évi számvetése szemléletesen mutatja, hogy a mérleg jobbik serpenyője évről-évre a közös gazdaságok felé billen. Négy évvel ezelőtt még elég szűkösen jutott a konyhájára, a munkaegységre kapott jövedelme alig érte el a tizenégyezer forintot. A következő évben már nyolcezer forinttal több értékű terményt kapott, s ez minden évben emelkedett, úgyhogy 1955-ben a négy év előttiéknél a kétszeresénél többre emelkedett a jövedelme a tsz-ben.

Hornok Imre, a Dózsa TSZ-ben harmincezer forintnál nagyobb jövedelemre tett szert, csak búzából majdnem 10 000 forint értékűt kapott egy évben. Az idén (1956-ban) a Búzakalász TSZ-ben Soós József 15 mázsa, Cserenyecz Mátyás 12, Bula Imre 11, Deim Károly 10,5 mázsa búzát kaptak csupán előlegként a ledolgozott munkaegységüknek megfelelően.

Hasonló előlegeket osztottak a Gábor Áron TSZ-ben is, ahol Kovács István 12, Gyuricza Mátyás 11,5 mázsa búza előleget vitt haza.

Az okos gazda

azonban nemcsak a tagok jövedelmét figyeli. Az csak egyik része a mérlegre tevésnek. A legfontosabb az, ami azt biztosítja: a gazdaság fejlesztés, az építkezés.

Hát ebben aztán válogathat, mérlegelhet. A Béke TSZ-ben milliós építkezések vannak, az Új Barázdát villamosították, saját darálójuk van már; a Búzakalászban szintén új bekötő utat is kapott, több tsz-ben kútakat is fúrtak, a Gábor Áron TSZ tagjai egy fűrészgépet, egy gyalúpadot, s egy kalapácsos darálót állítottak be egy épületbe. A Búzakalászban három év alatt sertéshízlaldát, juh-hodályt, sertésfiaztatót, baromfiólat, csaknem négyszázezer forintos költséggel korszerű marhaistállót, kocsiszínt építettek.

Endrőd legnagyobb és legfejlettebb mezőgazdasági termelőszövetkezetében, a Búzakalászban nem árt, ha körülnézünk egy kicsit. A község legelső termelőszövetkezte, a Petőfi és a III-as típusú Rákóczi egy évvel ezelőtti egyesüléséből létrejött 2350 holdnál több területtel bíró szövetkezet ma mintegy két és félszáz tagot számlál, Felerészben agrárproletárok, a volt kubikosok, felerészben pedig kis és középparasztok alakították. Jelenleg a föld nélkül beléptettek száma már túlhaladta kb. tíz százalékkal ezt az arányt. Az egyesülés után — ahogyan azt Gyebnár József elnökhelyettes elmondotta — bizalmatlanok voltak a tagok egymással szemben. Ez a bizalmatlanság azonban hamar elmúlt amint jobban megismerték egymást. Különösen megnőtt a biztonságérzetük, amióta elkészítették saját öt éves tervüket, amelyet közös megvitatás után fogadott el a tagság.

Elhatározták,

hogy főként az állattenyésztésre fektetik a fősúlyt. A nagylaposi brigád területén hatalmas állattenyésztő majort létesítenek; 2500-3000-re növelik juhállományukat, s korszerű, öt-hatezer szárnyasnak való baromfitelepet valósítanak meg, amelyre bőven van alkalmas területük. Száz férőhelyes tehénistállót is építenek s mivel a magasí feszültségű vezeték a közelben halad át, villamosítják az egész telepet, villanyfejest vezetnek be az istállókban is. Ez évben (1956) befejezik 400 férőhelyes új sertéshízlaldájuk építését. Évente 50—60 hizott tinót akarnak nevelni.

Az állattenyésztés nagyarányú növelése magával hozza a növénytermesztés, főként a takarmánytermesztés fejlesztését is; úgy tervezik, hogy csaknem félezer holdon öntözéses takarmánytermelést valósítanak meg. Erre megvan minden lehetőségük, hiszen ott van a Körös a közelükben. Bővítik és szakszerűen gondozzák hatalmas legelőjüket is. Az idén első lépésként hetven holdon vörösherét vetettek, ötven hold újvetésű lucernájuk szépen kikelt.

A rizst évenként

150 holdon — vetésforgóban termesztik. Jelenleg csak tejből nyolctízezer forint hasznuk van havonként. Tehén létszámukat azonban még az idén nyolccal hatvanra emelik, hasas üszóik révén. Juh-tenyésztésben figyelemreméltó az eredményük. 180 anyájuk száz-húsz százalékosan bárányozott, ami azt jelenti, hogy száz anyától pl. száz-húsz báránnyal gyarapodtak.

Gyapjú nyírási átlaguk 4,70 kg volt az idén. A juhtejből sajtot készítettek, amely ugyancsak hasznos befektetés.

Szépen fejlődik

sertéstenyésztésük. Az őszi óta hatvan tenyész kocájuk van, s jelenleg 88 hízójuk, 300 db 40—60 kg-os süldőjük, amelyeket januárban hízásra fognak. Az idén csaknem hatvan darabot szerződésre hízlaltak, s azokat már átadták, 25 mázsa híján egész évi headásukat teljesítették sertésből. Baromfiból 350-et s azonkívül 170 kacsát Budapesten értékesítettek.

Ez évben komolyabb bevételük lesz a haltenyésztésből. Rizsföldjükről kb. 40 mázsa piaci halra számítanak. Jövőre természetesen folytatják a rizsföldi haltenyésztést, amihez elegendő ivadékuk is lesz s az jóformán a semmiből rengeteg pénzt visz a konyhájukra.

Az állattenyésztésből 1956-ban csaknem egy millió forint jövedelemre számítanak. Jól fizet azonban a konyhakertészetük is. A főidényben júliustól-októberig hetenként négy-ötezer forintot keresnek a különböző zöldség, főzeléktípusok szállításával, amelyeket szívesen vásárolnak nagyban tőlük.

Augusztus végén

százezer forint készpénz előleget osztottak szét a szerzett munkaegységek alapján tagjaiknak. A búza-, árpa-, szalma előleget is elosztották egymás között.

Szabó Zsigmond negyed magával 27 mázsa búzát vitt haza. Fülöp János is 26 mázsa körül. Dávid Imre szintén harmad magával 26 mázsanyt kapott előlegként búzából. Konta András juhgondozónak pl. 520 eddig a szerzett munkaegysége, a növénytermesztésben Bula Imre 432, Varga József 330, Hanyecz Vincéné 140 munkaegységet keresett augusztus végéig.

A Búzakalászban azonban még keveslik a földet, többet szeretnének. A zárszámadás óta mintegy hetvenen léptek be a tsz-be, földet azonban igen keveset vitt magával az új tagok nagyobb része. Ezért olyan tagokat szeretnének újabbán, akik nagyobb földeket vinnének, több területtel növelnék a szövetség határt.

Igy áll a helyzet

a Búzakalászbán, ahol a betakarítás idején a szövetkezet két saját teherautója szállította a gazdag termést. Nem kellett a tagoknak sem gyalogolniuk, kivitte őket a gépkocsi s munka után egy-kettőre hazavitte őket a falu közepébe, a tekintélyes külsejű székházukhoz.

Ott van a gyűléstermük, ahol műsoros esteket, vacsorákat és bálakat rendezhet az ifjúság, ha nem éppen a községi kulturális otthonban akarják megtartani.

Meghallgatjuk a Búzakalász tagjainak véleményét is. Kint, a mezőtúri út mellett elterülő végtelen rizsföldek zöldjében találkozunk Mastala Margittal, aki édesanyjával, özv. Mastala Jánosnéval és húgával negyedik éve szorgalmasan dolgozik a szövetkezetben 1956. szeptember 12-ig 400 munkaegységet szerzett a dolgos, törekvő fiatal nő.

— Ha dolgozunk, akkor igazán szépen megélünk, — mondja — bőven van mindenünk, búzánk, árpánk, tüzelőnk, zsírozónk, mivel a háztájiban akad hízó is, amit csak a háztáji kukoricából hizlalunk. Sok krumplink is termett az idén, mi tizenöt mázsát kaptunk, bőven lesz cukrunk s amint számolom, csak az eddigi munkaegységre közel 200 kiló rizskását kapok. Sok jut eladásra, most nem szűkölködünk a ruházatban sem, mint régen, anyám öregkora is biztosított, nincs gondja a jövőre, amelytől a múltban annyira rettegett.

— És mennyit kell dolgozniuk? Jut idő a magánéletre, a szórakozásra is? — tudakoljuk.

— Az, csak természetes, hogy a sült galamb nem repül a szánkba. Dolgozunk kell. Ez azonban nem robot, hanem olyan munka, amit örömmel, nem megszakadásig, nem látástól-vakulásig végzünk. Én a konyhakertészetben dolgozom több nőtársammal együtt, de a gabona és rizsaratásban, meg a többi munkákban is szívesen résztveszek, ha úgy adódik, szombaton és vasárnap délután szórakozhatunk, s ha valami elintézni valónk van, bármikor elengednek, ha éppen valahova akarunk menni. Igazán, nagyon örülünk, hogy a Búzakalász tagjai vagyunk!

Megkérdezzük

a volt középparasztot: Hegedüs Gáspárt is, aki feleségével, eladósorban levő leányával veszi ki részét a rizs aratásból. Messze bent szorgoskodnak a lecsapolt, aranyló kalászokkal telt, zölden hullámzó rizstenger közepén. A szövetkezet kincse, a levágott rizs kékében sorakozik már mögöttük. Egymással szemben egy-egy rizs kévére telepedünk, miközben szemügyre veszem Hegedüs Gáspárt. Középtermetű, napharnított, jókinézésű gazdaember. Értelem sugárzik

egyenes, nyílt tekintetéből, ami az első látásra rokonszenvessé teszi. Zöldeskék szemei szelídséget s egyben erős eltökéltséget tükröznek, egyenes vonalú orra is határozott jellemű emberre vallanak.

Gyanakodással

vegyes kíváncsisággal érdeklődik ki és mibenlétünk felől. Nem csodálkozunk ezen, hiszen a sokmilliónyi magyar paraszt egyike ő, akit sokszor becsaptak már történelmünk folyamán. Megnézi azt, hogy kivel áll szemben. Amikor megtudja, miben járunk, röpké gondolkodás után egyből kijelenti:

— Őszintén mondom — egyes hibák kivételével meg vagyok elégedve a szövetkezettel. 1952. őszén léptem a tagok sorába. Azelőtt saját öt hold és négy valahány hold bérelt földem volt, de gazdálkodtam már 15 holdon is. Régebben, fiatal koromban — mint a legtöbb endrődi — kubikoskodtam is s így nemcsak a földműveléshez, hanem a talajjavításhoz is értek. A többtermelés érdekében javítottam földjeimet, ha kellett még egy méterre is megforgattam s «kevertem» a talajt a javító anyaggal egyéni koromban elértem a 10 mázsás holdankénti átlagos búzatermést.

Amióta tsz tag vagyok, házat vettem, illetve egy régi épületet, amelyet lebontottam, átépítettem, egy tehenem, két hizóm (egyik eladásra) 30—40 baromfim van. Az idén vettem 125-ös Csepel motorkerékpárt. Ebben a gazdasági évben úgy számítom, hogy mintegy tízennyolcezer forintnyi jövedelmem lesz. Ez azt jelenti, hogy nem lehet olyan rossz a sorsom!... — jelenti ki félig kérdően.

— A felesége és lánya is állandóan dolgozik? — kérdezzük.

— Nem, — hangzik a válasz. — Csak amikor idejük és kedvük tartja. Lányom a háziipari szövetkezetnek is tagja, kötéssel foglalkozik, feleségemnek meg a háztáji körül is akad dolga. A nagyobb munkák dandárja idején azonban, amikor tehetik szívesen segítenek a közösben.

— No, és mik azok a hibák, amikkel nincs megelégedve?

— Hát, egy időben az egyet nem értés a tagság között...

Szerencsére ez nagyot változott

azóta s egyre jobban javul a társas viszony. A XX. Kongresszus sokat változtatott ezen is. Azelőtt bizony én is húzódoztam s arra meg is volt az okom. A legfőbb hiba az, hogy sok esetben még mindig nem hallgatják meg a fiatalabbak az idős; tapasztaltabb parasztemberek szavát. Így például én azt tanácsoltam, hogy vezessük be a szecsakázást a takarmányozásban télen. Van egy kis MIA motorunk, azzal nagyszerűen összeszecsakázhatnánk a töreket, szénát, árpaszal-

mát, vagy zabszalmát takarmányrépával. Attól hamarabb jóllaknak az állatok, a lovak jobban bírják a munkát. De nem hallgatnak rány s amíg ez nem válsul meg, addig ez panaszom lesz. Meghogy: még több gépet kapjunk. Két lánctalpas traktorunk már van, de még jó volna egy univerzális és vontató is...

— Hogyan, hát nem elég a két teherautó?

— Jó az mind a kettő, de elkéi még az is, bár a gépállomás sokat segít. Megvásároljuk mi még azokat is...

Lám, lám... Mennyi lehetőség... Mit talált még a szövetkezetben, amiben kedvét leli?

— Nekem sok tapasztalatom van a földmunkákban. Azokat a rizsgátakat, amiket itten látnak, azoknak az építését én irányítottam. — mondja büszkén Hegedüs Gáspár és beszélgetésünk további részében, többek közt azt is elmeséli, hogy 1952-ben nagy volt a széthúzás a tagok között, sokan ki is léptek, de legtöbbjük már vissza is jött a tsz-be. Tavaly és az idén olyan szorgalmasan és lelkiismeretesen dolgoztak, mint még soha. Egyre inkább a magukénak érzik a nagy közösség földjét, tulajdonát is.

Igy beszél

Kiszely Ilona is, aki családtagként a DISZ-ista Dósi Katalinnal párban aratja a rizst. Édesapja: Kiszely Antal hét holdat vitt a tsz-be 1950-ben. S amint Ilona elmondta — nem bánták meg! Tavaly húsz-ezer forint körül járt a jövedelmük pénzben számolva. A két vídám, fiatal lány keze alatt ég a munka, másfél napj alatt a sáros-vizes rizstáblában 700 négyszöglet vágtak le sarlóikkal ketten. Lesz rizskása odahaza, mert — amint mondják — 40, vagy 50 dekát oszthatnak majd belőlc, 20—22 mázsát várnak egy-egy holdról.

Gyuricza Mátyás is négy évvel azelőtt került a szövetkezetbe tizenhárom hold földjével. Két gyermeke iskolás, felesége is dolgozik náha.

— 300-on felül van eddig a munkaegységem, kilenc mázsá búzát kaptam. Gyermekkoromban szolga, cseléd, voltam. Szeretem a lovakat azért választottam ezt a beosztást. — nyilatkozik.

Meglátogatjuk a Béke TSZ-t is.

Szerencsénk van, sikerül Kemény Mihályt, a gyomai gépállomás kihelyezett mezőgazdászát »elcsipnünk«. Az 1700 holdas, 230 tagot számláló szövetkezet 1948 októberében alakult — amint azt Kemény elvtárstól megtudjuk. A zárszámadás óta mintegy harmincan léptek be új tagok, köztük legutóbb Hanyecz Máté, Hornok Máté és Debreceni Elek, akik több hold földdel gyarapították a közöst.

A Béke TSZ érdekes versenyben van a szomszédos gyomai Alkotmány TSZ-el. Kinek lesz jobb termése és jövedelmezőbb állatállománya? — jelszóval vetélik a két szövetkezet tagsága. A verseny végeredményét a zárszámadás után döntenek el. A kitűzött díj egy fejlett, négymázsás tinó, amelyet az alúmaradt tsz tagsága közös vacsorán talál a győztesek elé. A versenypontok szerint a vacsorát egy hónapon belül — a döntés után — megrendezik. A tagok kíváncsian várják mindkét tsz-ben, hogy melyikőjük fizeti a mindenképpen bőségesnek ígérkező lakomát. A Béke TSZ a kalászosokban elég nagy előnyt szerzett, a kapásokban azonban a gyomajai büszkélkedhetnek. Az állattenyésztés körülbelül egyenlő, bár az Alkotmányban magasabb a tejhozam, — világosít fel Kemény Mihály mezőgazdász.

A szövetkezetet

nagyban gépesítették — folytatja — önnálló, gépes brigádjuk van, öt G. 35-ös, 1 DT, 1 U. 3-as, 1 Zetor, 1 gumikerekes vontató, két kombájn, 1 aratógép dolgozik rendszeresen a Béke földjein. Járvasilózó kombájn végezte a silózást, a napraforgót kombájnnal csepelték. A fűkaszálást, lucernavágást, műtrágyázást gépekkel végeztették. Egy saját teherautója is van a tsz-nek. Két vontató hordta a trágyát 110 holdra. Nemesített búza és őszi-árpa vetőmagot vetettek a megfelelően előkészített talajba, a gépállomás segítségével.

Farkas István, a növénytermesztési brigád tagja is elmondja véleményét:

— Nagyszerű ez a gépesítés — jelenti ki elégedetten — ha így haladunk, valóra válik a mezőgazdaságban a hat órai munka. Egy ekével megtesz az ember 20—25 kilométert, amíg felszánt egy holdat, de ezt könnyedén, megerőltetés nélkül elvégzi most a traktor. a kukorica kapálást, ekézést, az a sok eke, a függesztett kultivátor milyen sok fáradságtól kíméli meg az embert!

Jelenleg 10 órát dolgozom naponta, aratáskor tizenkettőt. Bezzeg régen, még fel se jött a nap már dolgoztam egészen sötétedésig. Mikor a Nagy gátra hordtam fel a földet s annyira megéheztem, hogy elővehettem a tarisznyácskát amiben nem volt más, csak édes málé, bizony jól esett volna hozzá egy kis falat szalonna. De arra már nem jutott, pedig csak 30 fillérbe került kilója, mégsem tudtam megvenni.

Most — izületi és vesegyulladásos betegségem miatt — kevesebbet dolgozom. Feleségem, fiam is segítenek. 19 éves fiam vontatón dolgozik s eddig 500 körül van a munkaegységünk. 130 holdas rizstelepünkről úgy számítjuk, hogy negyven deka rizst kapunk munkaegységenként, de lehet, hogy több lesz. Van most szalonna, de kolbász is a tarisznyában, meg a kamrában, nem szorulnk a máléra... hejh...

Szomorú emlékek

jutnak eszébe. A sortűz szemtanúja volt. Ott állott Andaházy Kasnya kocsija mellett. Ott volt a sok ezres tömegben s megérintette a halál, a gyilkosok golyójának szele.

— A mai fiatalok úri emberek, hozzánk képest! Deres szénán aludtunk a múltban, csak egy kis szalma lángjánál melegedhetünk, ha elgémberedtek tagjaink. Sokszor elmondom ezt a fiannak is, de tán el se hiszi...

Farkas Istvánnak és családjának nem kell a múlt nyomorúságától rettegnie, szenvednie többé. Egyre több élelemre, ruhára, sőt kulturális cikkre való jut nekik ezután. Hosszú lenne felsorolni mindazt, amit eddig több millióval a tsz-ben építettek és még létesítenek. A számos jövedelemforrás: a gabonafélék, a kapások, a rizs; (ez például pótolta a gyengébb kukorica termést) a konyhakertészet, amiért a járási mezőgazdasági kiállításon a nagydíjat kapta, s gyarapodó állattenyésztésük sok százezer forint jövedelmet biztosít. Minden évben gazdagabbak lesznek, tavaly pl. halastavat is létesítettek, a rizsföldeken is tenyésztenek halat.

Most vettek ötven kas méhcsaládot, gyümölcs-faiskolát telepítenek, s fűzfát a Körös hullámterén, bevezetik a rizses vetésforgót, gyümölcstárolót építenek gyümölcsösükhöz, tejfeldolgozót, villamosítják a szarvasmarha istállót s az idei télre már előre biztosították a megfelelő takarmányt állataik részére — csak néhány kiragadott példa a sok közül, ami a szövetkezett gazdag jövőjét megalapozza — amint Kemény Mihály mezőgazdász ismertette.

Más élete

van már Balázs Istvánnak is, aki szintén szemtanúja volt a sortűznek. Az endrődi »gyermekvásáron«, a piactéren, amikor anyja meghalt, odaadták béresnek egy zsirosgazdához, aztán kubikos lett, sokszor megjárta a Dunántúlt, mégsem volt semmije. Ma világvevő rádió szól a lakásában. A tsz kincse, a rizsföldek felett örködiük s feleségével együtt 450 munkaegységük van eddig (1956. szept. 12.), tavaly pedig 660 volt s akkor 26 forintot ért egy munkaegység.

Gyalog járta meg nem egyszer Pestet, Dorogot Dávid Sebestyén is. Elment Körösmezőre is, de ugyanúgy tért vissza, mert sehol sem kapott munkát. Ma a rizstelep vezetője, házat, motorkerékpárt vett s nyolcadik éve nagy szerelmese a rizstermesztésnek, amelynek igazi szakértőjévé vált.

Lapotincki Imre az erőteljes, nagytermetű gazda négy éve lépett juttatott 3,5 holdjával a Béke TSZ-be. Nem is lehet a régi rossz étellel összehasonlítani a mostanit — mondja s ehhez nem kell kommentár.

Dávid Mária

a tsz kulturális felelőse is szorgalmasan kiveszi részét édesanyjával együtt a rizs aratásból. A pihenőkben a téli tervekről beszélgetnek, arról, hogy három felvonásos színdarabot adnak majd elő a kulturális házban. Tavaly télen is szépen szerepeltek egy felvonásos vídám műsorral. Hegedüs János szorgalmas kislányai is ott hajladoznak a magyar rónák új aranya, a rizskalászok felett. Pajkos tekintetük, vídám kacagásuk megannyi napsugár a rizstengerben. A tizenkilenc éves, piros kendős Margit, a 16 éves piros kardigános Mária apjuknak; Hegedüs Jánosnak segítenek s mint mondják, mintegy 650 munkaegysége van már a családjuknak. A tervek szerint az idén 30 forintot ér majd egy munkaegység, de lehet, hogy valamennyivel többet is, mert nagyon szép a rizs. A 30 holdon vetett krasznodári fajta pedig még ezután érik. Dávid Sebestyén 30—35 mázsát vár onnan holdanként.

Sokat nevetgél munkaközben a két Hegedüs kislány, ahogyan az fiatal, csinos kislányok szokása. Alig tudják elfojtani kitörő, csilingelő kacagásukat, amikor Dávid mester motorkerékpárján körútra akar indulni, de többszöri próbálkozás ellenére sem akar elindulni a motor. Persze aztán csak elindul a berregős masina, s a kislányok mosolyát elfödik a rizskalászok előle. Belemerülnek újra a munkába, mert nemcsak a vídamságra, de a dologra is készek. Amikor leeresztették a vizet a rizsről, még fel sem szikádtak, ők már belementek a sárba, vízbe és két nap alatt csaknem ezer négyszögölről vágta le és rakták kévébe a termést, 16 munkaegységét kerestek az idő alatt!

De mások is hasonló szorgalommal hajlonganak a zöldarany mezőben. Piros, kék, fehér, sárga kendők, tarkállanak szerte a hatalmas rizsföldeken, életerőtől duzzadó leányok nyári szoknyáját kapja fel s lobogtatja a pajkos szeptemberi szél... Aratnak szerte a Körös mentén az endródi határban. Új féle aratás ez, népünk, parasztságunk boldog aratása...

Most pedig

nézzünk széjjel a túlnyomórészt középparasztokból alakult, alig egy éves Szabadság mezőgazdasági termelőszövetkezetben.

Porucpásnszki Vince elnök mondja el a szövetkezet történetét. — 1955. szeptemberében alakultunk, a működési engedélyt decemberben kaptuk meg és 1956. tavasza óta munkáljuk közösen 303 hold területünket, itt a Holt Körös mellett a Simai-zugban. Tizenhat család határozta el az Egyetértés I-es típusú csoportban, hogy a fejlettebb formájú gazdálkodásra tér át. Azóta 22 családra szaporodtunk, s harmincnál több tagunk van. Sokan érdeklődnek nálunk a környező I-es típusú tszcs-ékből és az egyénileg gazdálkodók köré-

ből is, s előreláthatóan tovább gyarapodik a taglétszámunk. Mi nagyon szívesen fogadjuk a földnélkülieket is, örömmel várjuk a dolgos kezet.

Tanultunk

a többi termelészövetkezetek tapasztalatából s mi már nem ismételtük meg azokat a hibákat, amelyeket ők még tapasztalatlanul elkövettek. Lehetőleg saját erőből, bank hitel nélkül, illetve csak kevés hitellel kezdtük meg közös gazdaságunkat s a jövedelmezőbb, a tájnak megfelelő ágakat fejlesztettük ki. Különösen az állattenyésztésre helyezünk nagy súlyt, mivel az nagyon sok haszonnal jár. Lehetőleg tenyészállatokat válogattunk ki, mert nem állattartók, hanem állattenyésztők akarunk lenni. Tíz törzskönyvezett mangalica anyakocát vásároltunk a Mezőhegyesi Törzshallattenyésztő Állami Gazdaságtól, hét szép küllemű, jól tejelő tehenet a környékbeliektől vettünk. (Istálló-átlagunk jelenleg tíz liter). Az az elvünk, hogy ha keveset is, de jót tartunk. Baromfi-állományunkat is összeválogatjuk az összel. Egy állami tulajdonban lévő tanyát akarunk megvenni, amelynek anyagából sertésfiaztatót építünk. Az FMSZ-től húsz malacot hoztunk ráhízlalásra, ez nagyon jó üzletnek bizonyult, mert csaknem tízezer forintot adott a kasszáunkba s azonkívül külön négy mázsa kukoricát kaptunk kölesön minden sertés után, ami nagyon jól jött a tavasszal; ezt a termésből most vissza adjuk. Most újra hozunk tíz sertést a földművesszövetkezettől, tízet pedig saját erőből hízlalunk. A továbbiak folyamán is annyit hízlalunk, amennyit csak bírunk.

Jövőre harminc férőhelyes szarvasmarha istállót akarunk építeni, ezt már az állam segítségével. Földjeinket iveli át a magasfeszültségű áramvezeték, így villamosítjuk termelészövetkezetünket. Szeretnénk, ha a földrendezésnél az Új Barázda TSZ '62 holdas kukoricását, ami mélyen belenyúlik területünkbe s nekünk nagyon fontos volna, ha mi kaphatnánk meg.

Kínálkozó lehetőségeinket igyekszünk a közeljövőben kihasználni. Itt a Körös mellett 5 holdas halastavat létesítünk, s tíz holdat a vidékünknek megfelelő gyümölcsfa fajtákkal telepítünk be s ha elegendő tagunk lesz áttérünk a belterjes gazdálkodásra, öntözéses konyhakerti, takarmány s egyéb növénytermesztést akarunk megvalósítani. Jelenleg azonban még kevesen vagyunk, úgyhogy nagyon szívesen várunk új tagokat.

Annak ellenére,

hogy elhanyagolt földeken, elég későn kezdtük a közös munkát, elégedettek vagyunk — tekintetbe véve a nagyobb vízkárt is — eredményünkkel, ami kezdetnek igen szép. Olajlenünk 5,60 mázsát adott holdanként öt holdon, s minden növényből teljesítettük tervünket. Kukoricánkat hibryd magból vetettük 20 holdon, tízen pedig hete-

róvizt termesztünk, amiért másfélszeres árat ad az állam, az átlagunk 22 mázsa körül lesz, háromszor ekéztük, kétszer megkapáltuk, elgyomosodott nem volt. 90 hold őszi búzáunkat 50 holdon vízkár érte, de így is öt mázsás átlagunk van. A környékbeli egyénieknek nincs annyi termésük mint nekünk. Gondoskodunk a takarmányról is, tíz hold lucernát vetettünk.

Tagjaink szívvel-lélekkel és gazdag tapasztalatuk minden tárával veszik ki részüket a szövetkezetünket fejlesztő munkából. Csak a legnagyobb bizakodással tekintünk jövőnk elé.

Ez a kis bepillantás

nem elegendő arra, hogy az endrődi termelőszövetkezetek életét, fejlődését, teljes egészében láthassuk. De a személyes tapasztalatok, a szövetkezeti tagokkal való ismerkedés, beszélgetés sok mindent megmutat. Az azonban bizonyos: a falu jövője ma a nagyüzemi társas gazdálkodás. Azok a határtalan, gazdagságot nyújtó lehetőségek, amelyeknek ma még csak a kisebbik részével élnek maguk a szövetkezetek és tszcs-k tagjai is. A lehetőségek óriásiak, azokról Giricz László, a községi tanács mezőgazdászja ezeket mondja:

— A munkaszervezés jobb kialakítása, a szakszerű gépesített gazdálkodás további fejlesztése, a talajjavítás, amely az ötéves tervben is szerepel és sok minden egyéb, így a rizs vetésforgóba való beállítása, a rengeteg víz kihasználása, úgy öntözésre, mint haltenyésztésre, a szikes legelők javítása s azon hatalmas arányú juh-tenyésztés megvalósítása, vízárnnyasok tenyésztése mind a társas gazdaságok további virágzását, megerősödését és gazdagodását szolgálja a jövőben.

Az öntözés, kert, kultúra mellett lehetőség nyílik a gyümölcs és szőlő termelésre is. Ezeknek a lehetőségeknek ma még igen kis hányadát használják ki, a Dózsa TSZ-ben pl. még mindig nem törődnek az állattenyésztés fejlesztésével, ami saját kárukat jelenti.

A legtöbb közös gazdaságban

azonban egyre jobban elsajátítják a helyes gazdálkodást, meghallgatják a szakemberek s az idősebbek, tapasztaltabbak tanácsát. Mindez így válik lehetővé.

Helyesen mondta Giricz László, a ma még csak kezdet, de a holnap már a reményteljes beteljesülést, a dolgozó parasztság s az egykori sokat szenvedett béresek és kubikosok igazi boldog jövőjét jelenti Endrődön.

S a termelőszövetkezetek, tszcs-k, egyre szebben kibontakozó virágzása, gyarapodása teremti meg azt a tökéletesebb, új életet...